

30. januar 2024

Handicaptalsmandsinstitutionen Tilioqs hørings svar til Kommuneqarfik Sermersooqs udkast til ny handicappolitik

Tilioq sætter stor pris på kommunens initiativ til at udarbejde en ny handicappolitik, og at denne lægges ud til offentlig kommentering. Tilioq anerkender det arbejde kommune har lagt i udarbejdelsen af en ny handicappolitik og relevansen af den, og alt det arbejde der følger. Handicappolitikken er udtryk for gode og nyttige intentioner og ambitioner for borgere med handicap i kommunen og som gerne kan følges af en handleplan og konkrete tiltag.

På baggrund af kommunens udkast, har Handicaptalsmandsinstitutionen Tilioq følgende bemærkninger:

Tilioq anbefaler, at det tydeligt fremgår af forsiden, hvilken tidsramme handicappolitikken gælder for.

Tilioq foreslår, at det vedtages og skrives ind i politikken, at der laves en kommunal handlingsplan for, hvordan politikken konkret skal udmøntes i den gældende periode. Denne handlingsplan skal sikre yderligere konkretisering og målbarhed af de politikkers visioner og målsætninger, så de bliver til virkelighed gennem konkrete tiltag. Tilioq er meget gerne behjælpelig med metoder og input til, hvordan en sådan handlingsplan kan udformes.

Overordnede bemærkninger:

Handicapforståelse

Tilioq bifalder referencen til det relative handicapbegreb, som refereres fra FNs handicapkonvention. Denne konventionsnære fortolkning er vigtig, da den lægger vægt på at det ikke er funktionsnedsættelsen, som er det afgørende for, om man har et handicap. Det er derimod de samfundsskabte barrierer f.eks. miljøet og de omgivende personers holdninger og reaktioner, der er afgørende for, om et menneske oplever et handicap. Derfor anbefaler vi også at kommunen forholder sig til og indskriver et afsnit omkring princippet om **Universelt Design** som fremgår af handicapkonventionen. Tilioq foreslår, at dette begreb skrives ind som et princip i Sermersooq Kommunias handicappolitik.

Et andet vigtigt princip i FNs handicapkonvention er begrebet **Mainstreaming**, som udkastet også inddrager. Mainstreaming indebærer, at alle offentlige myndigheder skal tage hensyn til og skabe de bedste vilkår for personer med handicap, når der laves politik, planlægning og administration. Så skal handicap indtænkes i alle nye byggerier, infrastrukturprojekter, turismefremmende initiativer, tiltag for børn og ældre og generelt alle politiske strategier. Tilioq foreslår, at dette begreb skrives ind som et princip i Sermersooq Kommunias handicappolitik for således at sikre, at politikken er gældende og relevant i alle afdelinger af kommunen. Der er angivet et afsnit om sektoransvarlighed. Vi anbefaler, at det tydeliggøres, at dette skal være til borgerens fordel, så det ikke skaber situationer, hvor borgeren falder mellem to stole/afdelinger, så vi ofte hører sker.

Handicaptalsmandsinstitutionen Tilioq er ad omveje meget sent gjort opmærksom på høringen, som vi havde ønsket var blevet sendt direkte til Tilioq. Vi ønsker først og fremmest at udtrykke vores skuffelse over, at vi ikke blev inviteret til at afgive dette høringssvar. Som en organisation, hvis funktion er at sikre, at offentlige institutioner lever op til handicapkonventionen, mener vi, at vores perspektiv og bidrag er væsentlige for at sikre en helhedsorienteret og inklusiv politik.

Det er afgørende, at alle relevante interessenter inddrages i udformningen af handicappolitikken for at sikre, at den er repræsentativ og effektiv. Vi opfordrer derfor til, at invitationer til fremtidige høringer inkluderer vores organisation samt handicapforeningerne for at opnå en bredere forståelse og inddragelse af personer med handicaps perspektiver.

Det positivt, at kommunen udarbejder en ny handicappolitik i Kommuneqarfik Sermersooq. Vi har ligeledes noteret os flere positive elementer i udkastet på den nye handicappolitik, herunder jeres opmærksomhed på udviklingen i handicapbevægelsen, med fx mainstreaming og et-dørs princippet, som er ting vi i Tilioq samt den bredere bevægelse har efterspurgt. Jeres initiativ til at forbedre politikken for at gøre kommunen mere inklusiv er ligeledes noget vi ser meget positivt og viser en vilje til at skabe gode og vedvarende forandringer. Vi er også meget positive over den helhedsorienterede tilgang vi ser i jeres udkast, særligt i jeres fokusområder.

Dog ønsker vi at fremhæve nogle konkrete punkter, hvor vi mener, at yderligere tiltag er påkrævet. Først vil vi beskrive de overoverordnede punkter hvormed vi ønsker tiltag og efterfølgende vil vi gennemgå de lidt mere specifikke og konkrete ønsker og kommentarer vi har til hvad vi læser i jeres udkast.

Af overordnede kommentarer, vil vi gerne belyse:

1. Generelt flere konkrete tiltag. Et eksempel er på side 13, hvor I skriver: "Vi vil styrke relationen mellem borger og sagsbehandler gennem bedre kommunikation og forventningsafstemning". Her kunne det være godt med nogle konkrete forslag til hvordan dette forhold skal styrkes.
2. Vi ønsker ligedes at der kommer nogle konkrete tiltag til hvordan denne politik vil blive implementeret særligt i Paamiut, Tasiilaq og bygderne.
3. Vi ønsker at I tænker mere konkrete tilgængelighedsaspekter ind i lovgivningen. Vi anbefaler fx at institutioner, uddannelsessteder, kommuner, aktiviteter, haller mv. skal have automatiske døre. Vi ved at mange personer med handicap ikke har adgang til fritidsaktiviteter og andre offentlige tilbud pga. dårlig tilgængelighed, såsom bygninger de ikke kan komme ind i. Vi anbefaler at man følger handicapkonventionens anbefalinger om universelt design.
4. Vi ønsker at se nogle overvejelser om hvordan de dele af jeres udkast, der adresserer sagsbehandling vil blive håndhævet praktisk. Fx har I tænkt jer at rekruttere flere sagsbehandlere, så de kan nå alle henvendelser? Vi er blevet gjort meget opmærksomme på de problemer personer med handicap står i – manglen på at få god, hurtig og effektiv støtte fra kommunerne, hvilket ofte skyldtes mangelfulde sagsbehandlingsprocesser. Dette er bl.a. noget vi beskriver i vores henvendelsesanalyse fra 2022. Vi ser det dog som et strukturelt problem, der kræver intervention politisk. Handicapområdet er højt belastet og sagsbehandlere har for mange sager til at de kan yde den behandling som borgerne har ret til. Vi anbefaler derfor kraftigt at hele dette system bliver tænkt igennem og bliver reflekteret i handicappolitikken.
5. Et generelt problem vi har hørt er, at mange aktiviteter og type støtte er begrænset fra 8 til 16 i hverdagene, fx støttepersoner og handicapbil. Dette gør mange ting, fx fritidsaktiviteter, meget utilgængelige for personer med handicap. Vi anbefaler derfor overvejelser om hvordan støtten skal blive bedre egnet til alle borgeres behov bliver taget hensyn til og bliver reflekteret i handicappolitikken.
6. Vi ønsker at se at vidensindsamling og formidling bliver prioriteret politisk. Her er der særligt tænkt at der skal stilles kurser til rådighed for kommuner, Majoriaq, skoler, fritidsaktiviteter mfl. om hvordan deres institution skal være tilgængelig og rummelig for personer med handicap.

Specifikke noter og kommentarer til jeres udkast:

1. Jvf. Hvad I skriver på side 6 om at “alle arbejdspladser, foreninger og institutioner efterlever disse principper”, vil vi gerne gøre det klart, at det netop er disse institutioner skal agere i henhold til de love og retningslinjer I opstiller, så det er vigtigt at ansvar ikke bliver fjernet fra jeres side som dem der fastsætter lovgivningen, men at I netop guider disse institutioner til at kunne foretage aktiviteter i henhold til den lovgivning I laver.
2. Jvf. visionen ‘Børne- og ungeliv’ på side 7, “Børn og unge med handicap identificeres og får tilbudt støtte så tidligt som muligt”. Til den pointe anbefaler vi, at der ikke behøver at være en diagnose før barnet/personen kan få hjælp. Det er noget vi har fået af vide at sundhedsdepartementet vil prioritere på landsplan, men hvis det kan implementeres kommunalt, som en del af denne politik, vil I komme selvstyret i forkøbet. I dag kommer hjælp og støtte alt for sent med konsekvenser som tillægsdiagnoser, skolefravær mv. til følge.
3. Jvf. visionen ‘Børne- og ungeliv’ på side 7: “Skabe bedre rammer for læring med kvalitet, herunder optimering af undervisning i specialklasserne”, vil vi anbefale universal design for learning som et princip, der skal implementeres i skolerne. Vi anbefaler mere konkrete og målbare mål.
4. Jvf. visionen ‘Børne- og ungeliv’ på side 7: “Øge andelen af børn og unge med handicap, der går op til folkeskolens afgangseksamen”, vil vi gerne pointere at alle skal have ret til at få et diplom ved afgang af folkeskolen. Enten skal børnene op til eksamen eller også skal der laves en anden løsning hvor de stadig får deres bevis. Hvad vi har identificeret er det, at mange børn og unge med handicap bliver frataget deres afgangseksamen en significant faktor i, at de ikke kommer i videre uddannelse efter endt folkeskole. Vi anbefaler derfor at der ikke bliver snakket om at øge antallet af børn der får et adgangsbevis, men at det istedet bliver prioriteret at løse dette problem, så netop alle børn skal have et adgangsbevis uanset deres handicap. Vi anbefaler først og fremmest, at det sikres at børn med handicap sikres læring og uddannelse fra de første trin; vi hører om mange børn med handicap, som mere eller mindre ‘opbevares’ uden forventinger ift. læring – det er vigtigt at sikre indsats for læring fra starten så målet om afgangsprøve kan nås.
5. Visionen ‘Hverdagsliv’ på side 7, “Tilgængelighed tænkes ind i de løsninger vi laver i kommunen, både når det gælder fysiske rum, digitale løsninger, kommunens hjemmeside mm.”, anbefaler vi krav til tilgængelig nybyggeri i henhold til universal

design. Ifølge de byggevirkksomheder, kommuner osv. Tilioq har været i dialog med, har de udtrykt at medmindre de bliver tvunget, vil handicapvenlig og tilgængelig byggeri ikke være en prioritet for dem. Det er derfor vigtigt at initiativerne kommer fra det politiske således at tilgængelighed er sikret ved nybyggeri. De har ligeledes udtrykt ønske om, at der er konkrete krav og at disse sættes højt; at det fx er 75 %. Det er ligeledes noget der vil hjælpe andre grupper, fx ældre eller turister. Det samme gælder ift. fx digital tilgængelighed.

6. Jvf. Visionen 'Uddannelses- og arbejdsliv' på side 8, synes vi at det er gode tiltag. Vi er positive over at fokus er på at arbejdsmarkedet skal gøres bedre i stand til at imødekomme personer med handicap og ikke den anden vej. Dette gør sig også gældende på side 13, hvor der står "Det er afgørende, at arbejdspladserne er indrettet så fleksibelt, at de kan akkommodere forskellige grupper og deres behov eksempelvis ved brug af hjælpemidler". Vi anbefaler også øget viden og kompetencer til arbejdspladserne og arbejdsgiverne til hvordan de skal skabe et sikkert og trygt miljø for deres ansatte med handicap. En anden mulighed er at give virksomheder økonomiske gevinster ved at ansætte borgere med handicap.
7. Jvf. Hvad der står på side 11: "Vi vil løbende udvikle tilgængeligheden og formidlingen af information, så alle borgere uanset handicap kan få de informationer, de ønsker.", anbefaler Tilioq at data og/eller wifi skal blive betydeligt billigere for folk der lever under fattigdomsgrænsen, hvilket mange med handicap gør, så at de netop har adgang til information og viden, men også mulighed for at bruge mange af de redskaber, der hjælper dem med at nedbryde deres personlige barrierer, hvilket ofte kun er tilgængeligt på internettet. Her skal påpeges at mennesker med syns- eller hørenedsættelse ofte har brug for internet frem for telefon til fx tolkning eller online tilgang og det 'tvinger' dem til den dyreste løsning – det skaber ikke lige adgang og der bør sikres billigere løsninger for denne gruppe.

Afslutningsvis ønsker vi at gentage vores tak for muligheden for at afgive hørings svar omend vi havde ønsket en direkte henvendelse. Vi håber, at vores input vil blive modtaget positivt og står altid til rådighed for yderligere dialog, spørgsmål og samarbejde om handicaprelaterede tiltag.

Asannittumik inuulluaqqusillunga

Med kærlig hilsen

